

OB ZAČETKU 21. VESOLJNEGA CERKVENEGA ZBORA

Cilji in smotri ekumenskega koncila Vatikana II.

Izrednega zasedanja se udeležuje nad 2200 škofov z vsega sveta - Veliko zanimanje v vsem katoliškem in nekatoliškem svetu - Pastoralni značaj koncila

S slovesno procesijo do cerkve sv. Petra se je danes v Rimu začel vesoljni cerkveni zbor, ki je 21. v skoraj dvatisočletni zgodovini katoliške Cerkve. Sedanjega vesoljnega zbora ali ekumenskega koncila Vatikana II se poleg sv. očeta udeležuje nad 2700 kardinalov, nadškofov, škofov in teoloških izvedencev, ki pripadajo najrazličnejšim narodnostim in državam z vseh štirih celin.

Od zadnjega, 20. vesoljnega zbora Vatikana I., ki ga je bil sklican papež Pij IX. je poteklo 93 let. Od tedaj je človeštvo po eni strani doseglo velik tehnični in civilni zacijski napredek, po drugi strani pa doži velo globoke moralne pretrese ter nepopisne žalostne. In razvoj družbe po dveh, na sprotnojučih si smereh je značilen tudi za današnji čas.

PROBLEMI MODERNE DRUŽBE

»Moderna družba — je dejal papež Janez XXIII. — se odlikuje po velikem materialnem napredku, kateremu pa ne ustreza enak napredek na moralnem področju.«
»Cerkev se danes nahaja pred krizo v človeški družbi. Medtem ko je človeštvo na pragu nove dobe, se Cerkev postavlja ogromne in težavne naloge, kot so se postavljale v najbolj tragičnih dobah njene zgodovine. Gre namreč za to, da se moderni svet postavi v stik z oživljajočimi in večnimi silami evangelija.«

»Sam znanstveni napredek, ki človeštvu omogoča, da izdeluje strahotno orožje za uničevanje — pravi Janez XXIII — je sprožil vrsto perečih in zaskrbljujivih vprašani. Prisilil je ljudi, da razmišljajo, da se bolje zavedajo svojih možnosti, da si želijo miru in da postajajo bolj pozorni na duhovne vrednote. Sam znanstveni napredek je nadalje pospešil proces ožjega sodelovanja in medsebojnega izpolnjenosti med posamezniki, med sloji in narodi.«

»Cerkev — je še dejal Janez XXIII. — ni ostala križem rok pred temi dogodki, temveč je sproti spremljala razvoj ljudstev, znanstveni napredek in socialne revolucije.«

KAJ SO CERKVENI ZBORI

Že po teh besedah sv. očeta lahko najdemo odgovor na vprašanje, zakaj je bil sklican vesoljni zbor, ki je v življenju Cerkve vsekakor redek in izreden dogodek. Še bolj jasen pa je bil Janez XXIII. v svoji encikliki »Ad Petri Cathedra«, kjer je med drugim napisano: »Glavni smoter koncila bo, poskrbeti za okrepitev katoliške vere, za moralno obnovo krščanskih ljudstev in

za prilagoditev cerkvene discipline potrebam našega časa.«

Potem ko smo samo bežno omenili vzroke, zaradi katerih je bil sklican sedanji vesoljni zbor, je prav, da se vsaj kratko seznanimo z bistvom vsakega koncila, se pravi, da odgovorimo na sledeča vprašanja: Kaj so cerkveni zbori ali koncili, kdo se jih lahko udeležuje in s katerimi problemi se ukvarjajo?

Ekumenski ali splošni koncil je zbor vseh škofov katoliške Cerkve, ki se sestanejo, ča skupno s papežem in pod njegovim vodstvom proučijo najvažnejša verska in disciplinska vprašanja, ki zanimajo Cerkev. Na ekumenski koncil morajo biti povabljeni vsi rezidencialni škofje, to je tisti, katerim je poverjeno vodstvo posameznih škofij. Poleg rezidencialnih škofov se koncila udeležujejo tudi naslovni škofje, ki imajo enake pravice kot vsi ostali udeleženci, razen če ni drugače določeno ob sklicanju vesoljnega zbora.

Poleg škofov sodelujejo pri delih tudi teologi in izvedenci, ki pa nimajo glasovne pravice. Vsak koncil je za Cerkev izreden dogodek, ki odločilno vpliva na življenje Cerkve. Zelo važen je že kot naraven dogodek, kajti na zboru so prisotni škofje iz najrazličnejših krajev sveta in zato lahko tudi s svojimi osebnimi izkustvi mnogo

pripomorejo k reševanju problemov, ki zanimajo Cerkev. Toda po katoliškem nauku je koncil tudi in predvsem nadnaraven dogodek, nad katerim veje božji duh.

VELIKE PRIPRAVE

Priprave za sedanji ekumenski koncil so trajale več kot tri leta. Posamezna vprašanja so proučevale številne komisije in podkomisije ter tajništva. Zaključki so bili nato predani Osrednji pripravljalni komisiji, kateri je predsedoval papež Janez XXIII.

Za pravkar otvorjeni vesoljni zbor je značilno, da ni bil sklican zato, da bi razpravljal in sklepal o kakem spornem vprašanju, ki zadeva nauk Cerkve ali krščansko moralo, oziroma zato, ker bi grozila kakšna nevarnost enotnosti katoliške Cerkve.

»Še nikdar v svoji zgodovini — je pred dnevi izjavil kardinal Traglia iz Rima — ni bila Cerkev tako enotna in tako tesno združena s svojim poglavarjem, kot je danes.«

Eden izmed glavnih vzrokov, zaradi katerih je prišlo do koncila — je dejal kanadski kardinal Leger — je prav potreba, ki jo čuti Cerkev, da živi v skladu z ritmom sedanjega sveta, da ta svet razume in da išče vedno nove oblike, ki bodo omogočile učinkovito širjenje evangelija. Ekumenski koncilji nudijo Cerкви priložnost, da skupno prouči učinkovitost, načine in posledice svojega dejanskega poslanstva na svetu.«

Gre za tesnejše zблиžanje med Cerkvijo in svetom

Sedanji vesoljni zbor ima torej predvsem pastoralni, to je dušnopastirski značaj. »Koncil — je dejal že omenjeni rimski kardinal — nima naloge, da formulira nove nauke, temveč ima predvsem nalogo, da ponovno in krepkeje potrdi pričevanje krščanskega življenja.«

V letih priprav in tudi v zadnjih dneh se je mnogo govorilo o vprašanju krščanskih verskih ločin. Nekateri so celo zatrjevali, da je glavni cilj sedanjega vesoljnega zbora, omogočiti ponovno združitev vseh ločin s katoliško Cerkvijo.

V tej zvezi pa je kardinal Traglia dejal: »Namen koncila je, ponovno predstaviti Cerkev v vsej njeni večni življenjski moči in resnici. Če bodo ločeni bratje potem hoteli uresničiti skupno željo po enotnosti, jim bomo lahko z živo ljubeznijo rekli: »To je vaš dom, to je dom vseh tistih, ki na sebi nosijo Kristusovo znamenje. Zaradi tega se

bodo koncilski očetje potrudili, da se omogoči vrnitev ločenih bratov, ne da bi to škodovalo resnicam in ustroju Cerkve, ki jo je hotel Kristus.«

Za ekumenski koncil Vatikan II. vlada veliko zanimanje ne samo v vsem katoliškem svetu, temveč tudi pri nevernikih. Zanimivo in značilno je, da bodo koncilski dela spremljali kot opazovalci predstavniki številnih nekatoliških Cerkva, slovesne otvoritve koncila pa so se udeležili predstavniki 85 držav, mnogi državniki pa so poslali papežu poslanice, v katerih so mu izrazili voščila za srečni potek in uspeh zasedanja.

Vesoljni cerkveni zbor je važen zgodovinski dogodek, od katerega si tako verniki kot neverniki mnogo obetajo. Od njega si človeštvo želi predvsem besedo miru, ljubezni, spoštovanja in pravice med posamezniki in narodi. In v tem pričakovanju smo globoko prepričani, da ne bomo razočarani.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 14. oktobra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenski narodni motivi; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »V srcu pragozda«, mladinska igra (Zora Tavčar), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — Odmevi tedna v naši deželi; 14.45* Petnajst minut z »Gorenjskim kvartetom«; 16.00 Popoldanski koncert; 18.00 Tvorinica sanj, obzornik filmskega sveta; 21.00 Iz slovenske folklore: »Pratika« (Niko Kuret); 21.20 Sobodna simfonična glasba; 22.00 Nedelja v športu.

• PONEDELJEK, 15. oktobra, ob: 11.45 Vrtiljak, pester spored lahke glasbe. V odmoru ob 12.00 Iz slovenske folklore: »Pratika« (Niko Kuret); 18.30 18.30 Folklorni motivi v simfonični glasbi (Gjormir Demšar); 19.00 Radijska univerza — Arnaldo Foschini: Spoznavajmo naša živila: »Zitarice in njih proizvodi«; 20.30 Gioacchino Rossini: Mojzes, opera v 4 dej.

• TOREK, 16. oktobra, ob: 11.45 Vrtiljak, pester spored lahke glasbe. V odmoru ob 12.00 Pomenek s poslušavkami; 18.30 Orkester v preteklih stoletjih; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 20.30 Izbor domačih in tujih motivov; 21.00 Zgodba Pavla Diacona po Zgodovini Langobardov; 21.30 Koncert sopranistke Letizie Benetti-Trevisani, pri klavirju Livia D'Andrea Romanelli; na čelo igra Guerrino Bisiani; 22.00 Obletnica meseca — Rado Bednarik: »Pred petdesetimi leti se je začela prva balkanska vojna«.

• SREDA, 17. oktobra, ob: 11.45 Vrtiljak, pester spored lahke glasbe. V odmoru ob 12.00 Podobe iz narave; 18.30 Jugoslovanski skladatelji — Ruben: Intrada, Andante in Finale za orkester. Simfonični orkester Radiotelevizije iz Zagreba vodi Igor Gjardov, Ruben: Concerto grosso za orkester. Simfonični orkester Radiotelevizije iz Zagreba vodi Boris Papandoulo, Horvat: Concertino za godalni orkester. Komorni orkester Radiotelevizije iz Zagreba vodi Stjepan Sulek; 19.00 Higiiena in zdravje s posvetovalnico dr. Milana Starca; 20.30 »Limonin olupeke«, enodejanka (Gino Rocca - Martin Jevnikar), igrajo člani RO; 22.00 Iz italijanskega glasbenega ustvarjanja.

• CETRTEK, 18. oktobra, ob: 11.45 Vrtiljak, pester spored lahke glasbe; 19.00 Za Valvazorjem po naši deželi (Mara Kalan); 20.30 Simfonični koncert orkestra Italijanske Radiotelevizije iz Rima. Približno ob 21.00 Književnost in umetnost: »Antonio Barolini in njegova knjiga Una lunga pazzia« (J. Tavčar). Približno ob 21.35 Iz zgodovine italijanske veleindustrije — Rosario Romeo: »Učinki ustvarjanja ustanove IRI na italijanski gospodarski in industrijski razvoj«.

• PETEK, 19. oktobra, ob: 11.45 Vrtiljak, pester spored lahke glasbe; 18.30 O glasbeni interpretaciji: »Izvedba in interpretacija«; 19.00 Radijska univerza — Maks Šah: Iz arabskega sveta — »Kdo so Arabci?«; 20.30 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Iz pesniških gajev: »Ludovik Mrzel« (Martin Jevnikar).

• SOBOTA, 20. oktobra, ob: 11.45 Vrtiljak, pester spored lahke glasbe; 13.30 Plošče prvič v oddaji; 14.40 Festival evropske pesmi v Saint Vincentu — Večer jugoslovanskih ponevk; 16.00 Junaki športa: »Johnny Weissmüller«; 17.00 Z glasbene produkcije rojencev Srednje glasbene šole v Ljubljani; 18.30 Jazz panorama; 19.00 Goriški obiski: »Doberdob«; 20.00 Športna tribuna; 20.40 Komorni zbor iz Celja; 21.00 »Usodna številka«, dramatisirana zgodba (Tončka Curk), igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

14. oktobra, nedelja: 18. pobinkoština
15. oktobra, ponedeljek: Terezija
16. oktobra, torek: Hedviga
17. oktobra, sreda: Marjeta
18. oktobra, četrtek: Luka
19. oktobra, petek: Peter
20. oktobra, sobota: Irena

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

Še o uzakonitvi slovenskih šol

V naši javnosti se je spet pojavila neka nejasnost glede praktične izvedbe o uzakonitvi slovenskih šol. Nejasnost je povzročil odgovor prosvetnega ministra Guia na interpelacijo skupine komunističnih poslancev, ki so zahtevali, naj se pospeši dejanska uzakonitev omenjenih šol.

Minister jim je odgovoril, da je v teku podpis državnega predsednika na novi šolski zakon za naše šole. V pismu pravi, da se ustanovijo osnovne šole in določijo mesta za učitelje iz rednega staleža. Ne pove pa, v katerih krajih bodo slovenske šole

ustanovljene. Izogibajoč je tudi odgovor glede didaktičnih ravnateljcev.

Glede srednjih šol pa odgovarja minister, da se ustanovi šest strokovnih šol, dve srednji šoli in Trgovaška akademija v Trstu. Za to slednjo izrecno pripominja, da je sestavljen podroben načrt in razpored staleža. O drugih srednjih šolah bodisi na Goriškem kakor tudi na Tržaškem, ni druge omembe razen te, da bodo »inserite« (vključene) v neki organik.

Kaj to pomeni, si je težko raztolmačiti. Za enkrat kaže, da še ni zanj izdelan načrt podrobne uzakonitve. Morda se pa za enigmatičnim odgovorom skriva še kaj hujšega, da bo ta ali ona sedaj obstoječa šola nekam priključena ali celo brisana iz načrta.

Za enkrat moramo še počakati, kaj bo prinesel eden prihodnjih »Uradnih listov«. Če pa se misli uzakonitev naših šol omejiti samo na naštete, moramo že sedaj odločno protestirati proti taki okrnitvi slovenskega šolstva. O zadevi bo treba še več govoriti, ko bo točno pojasnjena.

—0—

KANCLERJEV POZIV RUSIJI

V torek je imel nemški kancler Adenauer dolg govor v parlamentu o notranji in zunanji politiki Zahodne Nemčije. O odnosih s Sovjetsko zvezo je rekel, da se lahko izboljšajo, če bo priznala prebivcem Vzhodne Nemčije pravico do samoodločbe.

Prav tako bo po kanclerjevem mnenju ostala brez pomena ločena mirovna pogodba med Sovjetsko zvezo in Vzhodno Nemčijo. Dokler bo ostala Nemčija razdeljena v dve polovici, je nadaljeval Adenauer med burnim ploskanjem, ne bo mogoče priti do pravega miru. Ostro je tudi obsodil »zid, ki loči krvne brate po sredini Berlina«.

Na kratko povedano, Adenauer želi najprej samoodločbo Nemcev na Vzhodu in morebitno spojitve obeh polovic Nemčije, nato bi šele prišlo do pomirjenja z Moskvo. Nekoliko preveč enostavno si vse zamišlja, ker je malo gotovo, da bi Sovjetska zveza trpela močno Nemčijo za svojim hrbtom.

ŠKOFJE NA KONCILU

Veliko številq škofov iz vseh krajev sveta je že več dni v Rimu, kjer se udeležujejo vesoljnega cerkvenega zbora. V soboto je potoval skozi Videm poljski primas Višinski s še 13 drugimi poljskimi škofi. Na postaji ga je ob prisotnosti velike množice pozdravil nadškof Zaffonato in deklica v poljski narodni noši je izročila kardinalu šopek cvetlic.

V Rim so dospeli tudi trije škofje iz madžarske in štirje iz češke republike.

Iz Jugoslavije so pa dobili vsi škofje in administratorji potna dovoljenja. Številni jugoslovanski škofovski delegaciji načeluje zagrebški nadškof dr. Frane Šeper. V petek se je odpeljal iz Beograda tudi 82-letni nadškof Ujčić. Spotoma se je ustavil v Ljubljani, kjer je obiskal bolnega nadškofa msgr. Vovka. Zdravniki se še niso odločili, ali bo ljubljanski nadškof vzdržal naporno potovanje in bivanje v Rimu.

Hruščev na potovanjih

Sovjetski prvak Nikita Hruščev se je vrnil te dni z daljšega potovanja po Uzbekistanu in Taškentu. Ostro je napadel kolhoznike, ki so pridelali manj bombaža, kot je bilo določeno. Po enomesečnem nadzoru potovanju po Prednji Aziji, že pripravljena kovčke za obisk na Madžarskem. V Budimpešti bo prisostvoval osmemu kongresu komunistične stranke in potrdil režim Janosa Kadarja, ki je spravil s poti vse prišaste stalinske struje.

Po vesteh, katere potrjujejo tudi v Moskvi, se bo Hruščev pripeljal v drugi polovici novembra tudi v New York k zasedanju Združenih narodov. Tam bo najbrže zopet imel kak nepričakovan govor kot že leta 1960. Ni pa tudi izključeno, da bo še k predsedniku Kennedyju na političen razgovor, o katerem se je tudi sam predsednik izjavil, da bi bil mogoč.

Optimisti sodijo, da bi sestanek med voditeljema Vzhoda in Zapada ublažil sedanjo mednarodno politično napetost.

Umirajoče mesto

V Benetkah so se prejšnji teden zopet zbrali na posvet stavbeniki, umetniki in urbanisti k razgovoru, kako rešiti propadla to edinstveno mesto na svetu. Ugotovili so, da so temelji večine zgodovinskih stavb in palač razjedeni od slane vode. Pročelja se krušijo od stalne vlage. Več kot 46 odstotkov hiš je že neuporabnih za stanovanje. Higienskih naprav nima 70 odstotkov stanovanj ali pa jih imajo za kako zaveso kar v kuhinji. V cerkvi sv. Marka se je na nekaterih mestih znižal tlak že za 30 centimetrov.

Se celo prebivavstvo je začelo zapuščati »kraljico Adrije«, ki ima umetniško lice na zunaj, a je znotraj razjedeno. Od 162 tisoč prebivavcev v letu 1945 se je znižala številka na 134 tisoč.

Za preureditev in rešitev mesta so zračunali, da je potrebnih 300 milijard lir. Jedro vsega vprašanja je prav tukaj. Slovit Montesquie je nekoč dejal: »Zdravnikov ne manjka, pač pa učinkovitih zdravil«.

Po novem načinu

V Veliki Britaniji so še v marsičem starokopitni, zlasti kar se tiče merskih enot. Se do zadnjih časov so Angleži merili temperaturo po Fahrenheitovi lestvici. S 15. oktobrom se pa bodo prilagodili našim toplotomerom, ki imajo Celzijevo lestvico od 0 stopinj do 100. Sprememba je važna za enotnost meteoroloških opazovanj.

Borba za premoč v Franciji

V Franciji se bo te mesece odločilo, kdo ima večji ugled in moč v državi, ali parlament ali državni predsednik.

Pisali smo že, da je general De Gaulle prisilil vlado, sprejeti predlog za nov način volitve državnega poglavarja. De Gaulle zahteva, naj bi predsednika volili naravnost vsi velilni upravičenci. Na ta način bi predsednik ne bil več vezan na politične stranke. Francija bi postala republika s precej samooblastnim predsednikom.

Opozicionalne stranke so se predsednikovemu predlogu uprle in so ob koncu prejšnjega tedna z nezaupnico vrgle Pompidoujevo vlado. Kot odgovor je De Gaulle razpustil parlament in je poveril Pompidouja, da vodi vladne posle do prihodnjih volitev. S tem se je začel boj med parlamentom in predsednikom, ki naj odloči ali za parlamentarne demokratske pravice ali za trdo predsedniško samooblast.

Besedo imajo volilci, ki bodo do konca novembra trikrat pristopili k volilnim žaram. Prvič 28. oktobra, ko bodo z ljudskim glasovanjem odločili, ali pristanejo na De Gaullov predlog o neposrednih volitvah predsednika. Drugič bodo volili 18. ali 25. novembra člane novega parlamenta in tretjič en teden pozneje v tistih volilnih okrožjih, kjer bo izid poslanskih volitev neodločen. Opozicionalne stranke so proti ločenim vo-

SKRAJSAN ROK

Minister za državno obrambo Andreotti je izjavil pri razpravi o vojnem proračunu, da se bo skrajšal rok redne vojaške službe od 18 na 15 mesecev. Predlog bo v kratkem predložen zbornici v razpravo in glasovanje.

Druga sprememba v vojaški dolžnosti bo pa ta, da potrjenim mladeničem ne bo treba čakati 21. leta za vpoklic v vojašnico, ampak da bodo na željo že prej odslužili svoj vojaški rok.

Lepi oktober

Malokatero leto nam je prineslo tako lepe in tople dni v času trgatve kot letos. Vremenoslovci so že pred časom napovedali, da nas bo letošnji oktober iznenadil z lepim vremenom. Kot vidimo, se res niso zmotili. Dnevi se sicer hitro krajšajo, vsak kar za štiri minute; ob koncu meseca bodo dnevi dolgi le še deset ur. Kljub krajšanju pa prevladuje krasna jesen.

Če pa pogledamo v stare kronike, bomo brali, da je bil oktober nekoč znan kot hud mesec v letu. Vzemimo samo nekaj primerov iz prejšnjih stoletij. Pred 950 leti so zapisane velikanske morske poplave po vseh severnih obalah Evrope, po naših krajih pa deževje in povodenj. Dvesto let kasneje so zopet morski valovi prekrili Holandsko in Dansko. Sredi oktobra leta 1412 so bili za London črni dnevi. Reka Temza je tako narastla, da je bilo vse mesto pod vodo. Pred 350 leti so v oktobru divjali po vsej Evropi strašni orkani, ki so razdejali velikanske gozdove.

Jesen zatorej ni vedno tako lepa, kot smo je vajeni pri nas že nekaj let. Iz starih pralik pa vemo, da bo mokro do božiča, če na dan svetega Gala (10. oktobra) dež prihaja. Simon in Juda (28. oktobra) v snegu, prineseta pa vso zimo v ledu.

litvam. V boju proti De Gaulleu so se združile štiri močne stranke: socialisti, neodvisna desnica, ljudski republikanci in radikalni socialisti. Zmenili so se za enoten nastop in že trosijo lepake s pozivi, naj volivci izrečejo »ne« proti De Gaullovi spremembi ustave.

Minister Fouchet je kot glasnik vlade pozival v torek po radiu, naj glasujejo za De Gaullov predlog, ker se bo drugače predsednik užaljen umaknil s svojega mesta. Senat je pa v odgovor ukazal nalepiti po vseh županstvih Francije govor svojega predsednika Monervilla, ki obtožuje De Gaulle, da krši ustavo, katere prvi branivec bi moral biti prav on. Borba za premoč med predsednikom države in parlamentom gre prav na ostrino.

* *

Jezik je pozabil

V Londonu se je prejšnji teden pripetil kaj čuden slučaj, katerega niti zdravniki ne znajo raztolmačiti. Po vojni je nemški ujetnik Viljem Martin ostal v angleški prestolnici, kjer se je tudi poročil in se popolnoma prilagodil novim razmeram. Angleško je govoril kot rojen domačin. Pred nekaj dnevi se je pa ponesrečil z avtom in se je pobil po glavi. Od takrat je popolnoma pozabil angleščino, tako da se ne more več pogovarjati z ženo in otroki. Nemščina mu je pa ostala še v spominu. Le s težavo se zdaj spet uči angleških besed.

Ure zastonj

V petek je odprla nove prodajne prostore na Dunaju velika tovarna ur. Za reklamo je raztrosila po ulicah letake, da bo prvih tisoč kupcev dobilo ure zastonj. Na Kärntner Strasse se je pred trgovino zbrala že po polnoči velika množica zastonjkarjev, ki so kar na pločnikih ležali in čakali zlate ure. Dopolodne jih je pa bilo že toliko, da je moralo kar sto policajev vzdrževati red. Kljub številni straži so zastonjski kupci potrli vsa izložbena okna, tako so se prertvali za tiste ure.

Usoda „čudežnih otrok“

V vseh časih so živeli otroci, ki so po svoji nadarjenosti in znanosti spravljali svet in okolico v začudenje. Po navadi je njihova mladostna genialnost v poznejših letih usahnila ali pa so celo telesno oslabei in prerano umrli.

Eden izmed takih čudežnih otrok se je rodil v začetku 18. stoletja v Lübecku na Nemškem. Komaj eno leto star je samo s poslušanjem poznal stari in novi zakon. V drugem letu starosti se je naučil latinščine. Tri leta star je otrok gladko govoril že štiri jezike in je bil podkovan tudi v drugih vedah. Vsa znanost pa ni zgodaj zrelemu otroku nič pomagala, ker je umrl, ko mu je bilo šele štiri leta.

Na Holandskem je pa v prejšnjem stoletju živel Marija Schürmann. Za risanje in umetnost je imela izreden talent. V holandskih učbenikih se bere, da je ta »zvezda iz Utrechta« že kot sedemleten otrok risala prave umetniške slike. Odlikovala se je tu-

General in kardinal

Španski državni poglavar in general Franco, ki se na desno in levo postavlja kot prvovrstni in čisti katolik, je odkril svoje pravo lice v pismu na kardinala Montinija v Milanu. Kardinal je namreč prosil generala v posebnem pismu, naj ne nastopa preostro proti antifrankistom, ki niso nič drugega storili razen, da so izpovedali svoje politično mnenje proti vladajočemu režimu v Španiji. Španska vlada je obsodila več dijakov na dolgoletno ječo. Vseučiliščniku Jorge Conillu je pa odmerila smrtno kazen, potem pa spremenjeno pod pritiskom javnega mnenja na 30 let ječe.

Franco je preko svojega zunanjega ministra prav po generalsko odgovoril kardinalu Montiniju. V brzojavki pravi, da »je kardinalova prošnja brez vsakega temelja« in da bi obtoženci v vsaki civilni državi zapadli težkim kaznim. Nadalje se čudi, da se kardinal meša v te zadeve.

Kot se vidi, pride generalu Francu kato-lištvo prav samo za svoje koristi in se takrat klanja tudi vaškemu kaplanu. Če ga pa kdo posvari, da ne ravna v duhu krščanske ljubezni, pokaže zobe tudi kardinalu.

Smrt velikega učenjaka

Predvčeranjem zvečer je umrl v Ljubljani prof. dr. inž. Milan Vidmar v 78. letu starosti. Vidmarjevo ime je tesno povezano z razvojem slovenske znanosti, zlasti v elektrotehnični panogi. Njegova znanstvena dela uživajo svetoven sloves.

Pokojni profesor ima tudi velike zasluge za razvoj slovenske univerze v Ljubljani, katero je tudi več let vodil kot rektor. Prav tako je tudi zapisan na prvih straneh Slovenske akademije znanosti in umetnosti, pri kateri je bil eden izmed prvih rednih članov. Tudi mnoge tuje znanstvene akademije so si štele v čast, da so imele Vidmarja za svojega člana.

Profesor Vidmar pa ni slovel po svetu samo kot učenjak na polju elektricitete, marveč tudi kot filozof in svetovni šahovski mojster. Zato se bodo vsi Slovenci vedno s ponosom spominjali na svojega slavnega rojaka.

di po znanju številnih jezikov. Kljub mladostnemu talentu pa je čakala starost 71 let in je ostala vse življenje nadarjena in zdrava. Pač redek slučaj!

Mnogi umetniki, bodisi slikarji ali glasbeniki, so se že v mladosti odlikovali v svojem bodočem poklicu. Med take vrste genialnih ljudi smemo šteti umetnike Dürerja, Rembrandta in Raffaela. Mojster glasbe Mozart je že kot šestletni deček postal znan s prvimi glasbami. Za svoj glasbeni razvoj se je moral zahvaliti strogi očetovi vzgoji. Drugi tak talent v glasbi je bil Beethoven, ki se pa ni uklonil očetovi volji, da bi že v dečjih letih javno nastopal, ampak je silo svojega duha razvil šele v poznejših letih.

Večina »čudežnih« otrok, to vidimo zlasti pri filmski umetnosti, se pa kot plamenica hitro razžari, a kmalu ugasne v temo in pozabo. Pri vsej svoji trenutni slavi, imajo pa še to pomanjkljivost, da niso poznali nedolžnih in brezskrbnih otroških let.

Tržaškega

Zborovanje kandidatov Skupne slovenske liste

V nedeljo je bilo v Trstu zborovanje kandidatov Skupne slovenske liste, katere pobudniki so, kot znano, vse štiri slovenske politične skupine, ki delujejo na Tržaškem in ki so se sporazumele, da bodo na bližnjih občinskih volitvah v tržaški občini predložile enotno listo.

Predstavniki Sveta Skupne slovenske liste so kandidatom obširno poročali o poteku priprav na volitve in obrazložili glavne točke volilnega programa, s katerim se lista predstavlja volivcem. Iz poročil povzema mo, da je uradno ime te liste »Skupna slovenska lista« in da bo njen znak lipova vejica s helebardo in z napisom »Skupna slovenska lista«. Pobudniki so nadalje poskrbeli, da je seznam kandidatov čim bolj polnejši in da so vanj vključeni predstavniki vseh slojev in poklicev.

Po poročilih je bila razprava, ki se je udeležilo več kandidatov. V vseh izvajanjih je bilo zlasti poudarjeno zadovoljstvo za radi skupnega nastopa in je prišla do izraza volja do nadaljnjega temeljitega ter ne sebičnega dela za boljše in varnejšo bodočnost našega ljudstva na Tržaškem.

Na koncu zborovanja je bila kandidatom predložena posebna resolucija, ki je bila sprejeta z aplavzom. Resolucija se takole glasi:

»Kandidati Skupne slovenske liste, zbrani na zborovanju v nedeljo, 7. oktobra, v Trstu, ugotavljajo, da so naloge Skupne slovenske liste predvsem naslednje:

Skupna slovenka lista se mora na osnovi 6. člena ustave in Spomenice o soglasju boriti za pravice in koristi slovenskega prebivalstva v tržaški občini, zlasti:

za pravico do uporabe slovenščine v občinski upravi ter za sorazmerno zastopstvo Slovencev v vseh občinskih uradih, komisijah, ustanovah in podjetjih;

za finansiranje slovenskih kulturnih, športnih in dobrodelnih organizacij iz občinskih skladov;

za smotrno in sodobno upravljanje občine in njenih ustanov;

za večje upoštevanje potreb in koristi okoliških krajev ter kmetijskega in delavskega sloja.

Kandidati Skupne slovenske liste ugotavljajo, da sta za doseg te ciljev nujno potrebna skupen nastop in združitev vseh slovenskih sil. Takšno priložnost nam nudijo občinske volitve v tržaški občini, ko bomo Slovenci lahko ponovno izpričali svojo navzočnost v mestu in okolici.

Kandidati Skupne slovenske liste smo globoko prepričani, da more biti le slovensko samostojno politično predstavništvo tisti činitelj, ki v demokratično urejeni državi omogoča, da narodna manjšina izpriča svoj obstoj in kot posebna jezikovna skupina sodeluje pri javni upravi. To predstavništvo bo toliko lažje opravljalo svoje naloge, če bo imelo zaupanje in podporo čimvečjega števila Slovencev.

Zato kandidati Skupne slovenske liste pozivamo vse tržaške rojake, naj na prihodnjih občinskih volitvah izpričajo svojo narodno zavest in dokažejo svojo politično zrelost s tem, da složno glasujejo za edino in skupno slovensko listo.«

—0—

ODBOR ZA VOLILNO PREMIRJE

Kot pri prejšnjih volitvah je bil tudi tik pred letošnjimi občinskimi volitvami ustanovljen poseben odbor, katerega glavna naloga je, da poskrbi za reden potek volilne agitacije. V tem odboru so zastopniki vseh strank ali koalicij, ki nastopajo na volitvah.

Doslej je odbor imel dve seji. Najprej je bilo določeno, na katerih trgih in mestnih središčih ne bo zaradi zahtev prometa volilnih zborovanj. Zanimivo je, da letos ne bo shodov tudi na Velikem trgu. Oblastva so to predlagala, ker so predvidevala, da bodo govorniki določenih list nastopili tudi v slovenščini, kar bi pa nacionalistični skrajneži smatrali za »oskrumbo italijanstva Trsta«.

Vprašanje je sedaj odpadlo, ker je bilo sklenjeno, da na tem trgu ne bo nobenega shoda.

Če pomislimo na vzroke, zaradi katerih je bil ta predlog postavljen, se seveda ne moremo popolnoma strinjati s sklepom kajti menimo, da imajo tržaški Slovenci povsod pravico, posluževati se svojega jezika; tudi na Velikem trgu.

Odbor je nadalje sklenil, da v nedeljo ne bo volilnih zborovanj, ker pride v Trst predsednik republike. Ta se bo udeležil proslav ob obletnici ustanovitve policijskega zbora.

TRŽAŠKA HRANILNICA ZA KMETOVAVCE

Tržaška hranilnica je te dni sprejela več sklepov v korist kmetovavcev s Tržaškega in z Goriškega. Tako je določila skupno 300 milijonov lir za brezobrestna posojila, ki jih živinorejci lahko prejmejo za nakup krme in proteinskih koncentratov. Za vsako glavo živine lahko živinorejec dobi največ 25 tisoč lir posojila. Kdor namerava zaprositi za posojilo, mora predložiti vodstvu hranilnice (Cassa di Risparmio di Trieste) potrdilo o številu živine, ki jo ima v hlevu. To potrdilo mora overoviti Kmetijsko nadzorništvo.

Namesto hranilnici se prošnje in potrdila vložijo tudi posameznim Kmečkim posojilnicam, kot sta v Nabrežini, na Opčinah itd.

Tržaška hranilnica bo nadalje prispevala 1 milijon in 500 tisoč lir v sklad za pomoč od suše prizadetim kmetovavcem s Tržaškega. V ta sklad bodo prispevale tudi druge ustanove. V okviru Zelenega načrta bodo kmetje v prihodnjih treh letih lahko prejeli posojila po 0,50% obresti za nakup živevine. Skupno 3 milijoni pa so določeni kot pomoč za nakup travnih semen, krme in proteinskih koncentratov.

Podrobnejša pojasnila živinorejci dobe na Kmetijskem nadzorništvu v Trstu.

Pismo o volitvah

Prejeli smo:

Mislim, da tolmačim mnenje večine podeželskega prebivalstva, če trdim, da so slovenske politične skupine končno edino pravilno ravnale, ko so se sporazumele za skupni nastop na bližnjih občinskih volitvah v Trstu. V vasi, kjer bivam, sem s prijatelji te dni mnogo razpravljal o tržaških volitvah in zlasti o predložitvi Skupne slovenske liste in moram priznati, da so ta korak odobraval tudi nekateri ljudje, od katerih si tega nikakor nisem pričakoval.

Večina našega zavednega slovenskega ljudstva je že do grla sita raznih nepotrebni in nesmiselnih političnih razprtij ter s iz dna duše želi enotnosti, enotnih nastopov, kadar gre za doseg in zaščito pravic in koristi manjšine.

Kot slišim v družbi, si naši ljudje, od delavca in kmeta do uradnika in izobraženca želijo predvsem, da bi se slovenski predstavniki odločno zavzemali za njih pravice in koristi ter so predvsem že siti samih obljub, ki jih že dolga leta dajejo domala vse različne italijanske stranke.

Zato sem prepričan, da bodo mnogi slovenski volivci v Trstu tokrat pregledali marsikatero svoje stališče ter oddali svoj glas Skupni listi Slovencev, da bo lahko uspešno opravila svojo nalogo.

J. O. — Salež

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

pride v nedeljo, 14. oktobra, ob 17.30
v Ljudskem domu v Sv. Križu
otroško glasbeno komedijo

Erik Fos

»PLESOČI OSLICEK«

Cene znižane!

Beneška Slovenija

SPETER SLOVENOV

Huda nesreča se je pripetila pred nekaj dnevi v strugi reke Nadiže. Ne ve se prav natanko, kako je bilo, da je še ne 50-letni Srečko Zniderčič strmoglavil z brega deset metrov globoko v strugo. Pri padcu je z lobjanjo zadel ob ostro skalo in se je po temenu smrtonovno pobil. Več dni, pravijo da vsaj tri, je ležal nesrečnež v nezavedni ob vodi. Šele čez dolgo časa je neki sosed opazil človeško truplo ob vodi. Sklicali so ljudi in oblasti, ki so poškodovanca prepeljali v bolnišnico v Čedad. Nekaj dni se je revež boril s smrtjo, končno je pa podlegel hudim ranam. O vzrokih nesreče se ljudje sprašujejo, a seveda po smrti se ne da nič več pomagati.

MELINA PRI SREDNJEM

Prav žalostna smrt je pokosila pred dva tedna našega vaščana Tinaca Florjančiča. Sosed je imel 63 let in je živel zadnja leta popolnoma osamljen v stari hiši v vasi. Pred smrtjo pa niso sosede ves dan videli možaka, da bi šel iz hiše. Malo čudno se jim je zdelo; proti večeru so pa le vdrli v hišo in so zagledali starega možaka brez življenja na postelji. Poklicali so brž zdravnika, ki ni mogel več nič pomagati, ampak je samo ugotovil smrt zaradi srčne kapi. Tako se je rajni Tinac poslovil s tega sveta brez križa in luči. Naj mu pa onkraj groba sveti v boljše življenje!

IZPITI ZA PODPORE

Včeraj so začeli pisati dijaki, ki so zaprosili za šolske podpore, predpisane izpitne naloge iz splošne kulture. V okolju goriškega šolskega skrbništva je zaprosilo za podpore 1650 dijakov, ki izkazujejo predpisane pogoje, to je dobre učne uspehe in slabo gospodarsko stanje družin.

Izmed prosivcev jih obiskuje 1070 strokovne in nižje srednje šole, 580 pa višje srednje šole. Ostali so vpisani v kako drugo vrsto šol. Podpore so razdeljene v tri vrste: 60.000 lir letno za nižjo stopnjo, 110.000 lir za zmagovavce prvih dveh razredov višjih šol in 150.000 lir za zadnje razrede višjih šol.

Med prosivci je tudi precej dijakov s slovenskih srednjih šol. Ti so pisali včeraj nalogo v slovenščini, kar je vse prijetno iznenadilo. Izdelke bo ocenjevala posebna komisija, v kateri sta kot člana tudi dva slovenska profesorja.

PEVMA

Ko je že naše upanje splavalo po Soči, smo vendarle čakali, da imamo spet avtobusno zvezo z mestom. Dve leti smo bili brez nje kot kaka najbolj zakotna vas, čeprav smo tudi mi goriški občinarji in plačujemo prav take davke kot v mestu. Slovenski zastopniki v občinskem svetu so se zanimali za to vprašanje in smo vsi prav zadovoljni, da nismo več zapostavljeni, vsaj kar se tiče prometnih zvez. To je bilo tem bolj potrebno zdaj, ko se je začel šolski pouk.

Zelimo si le, da se ne bi spet pojavila med prevoznimi podjetji kaka trenja in bi zopet mi imeli škodo.

Starši iz Pevme in Oslavja imajo tudi svoje pritožbe. Imamo lep otroški vrtec, otroci so vpisani in delovati bi moral že od

- Hanalska dolina

PLEŠIVO

Novo šolsko leto se je povsod pričelo z veseljem in z novimi nadami. Le pri nas se je začelo bolj kislo, ker je vpisanih le malo otrok. Starši so namreč postali ozlovoljeni že lansko leto, in sicer zaradi učiteljice. To moramo kar naravnost povedati. Zato so nekatere družine kar očitno govorile, da ne bodo več poslale otrok v slovensko šolo, če bo še ostala tista učna moč, ki je prihajala iz Vidma poučevati našo dečo. Letos je pa dotična premeščena, menda v Podgoro. Zatorej bi morali biti vsi razlogi, da se otroci ne vpišejo v domačo šolo, popolnoma neupravičeni. Starši naj torej storijo svojo dolžnost!

ZABNICE

V videmski bolnišnici je dne 5. oktobra, kar nenadoma umrl župnik Jožef Simic. Rojen je bil v Prosnidu leta 1896. Novo mašo je pel pred 40 leti. V Žabnicah je pastiral že dolgo let. Skrbel je tudi za višarsko svetišče in se je odlikoval kot dober gospodarski upravnik fare. Prav letos je namestoval zapustiti žabniško faro in sprejeti lažjo službo v Vidmu. Načrte mu je pa prekrizala prerana smrt. Pogreb pokojnega župnika se je izvršil ob veliki udeležbi faranov v soboto dopoldne na domače pokopališče. Bog mu bodi plačnik za vsa nje gova dobra dela!

polovice septembra dalje. V resnici je pa še danes zaprt. Družine se sprašujejo, kje je vzrok. Pravijo, da iščejo še vedno kuharico za opoldansko kosilo otrok. Dokler je ne najdejo, bo zelo potrebni otroški vrtec ostal zaprt. Čudno, da je taka težava za eno kuharico!

GABRIJE

V ponedeljek popoldne se je pripetila na cesti, ki pelje iz Gabrij mimo gostilne »pri Tomažu« na glavno cesto pri mostu čez Vipavo, nesreča, ki bi lahko imela hude posledice. Krivda je, kakor vedno, prenaplajena vožnja na ovinkih.

Po cesti iz Gabrij je precej naglo drvel na težkem motorju električist Oskar Juren iz Sovodenj. Iz Gorice se je pa vozila na mopedu 40-letna Marija Devetak proti domu v Doberdob. Na omenjenem ovinku, kjer je tudi znak, da se vozila ustavijo, se je mladenič z vso silo zaletel v žensko. Dobrodobčanka se je precej poškodovala. Zlomljeno ima nogo in se bo morala več kot mesec dni zdraviti v bolnišnici. Juren se je tudi precej podrsal po vsem telesu, kaj je pa pri njem, žal, že drug tak slučaj. Obe nam želimo, da bi brž okrevala. Marsikomu pa bodi ta nesreča v ponoven opomin, naj zlasti z motorji ne dirjajo prehitro.

RUPA

V soboto nas je zopet zapustil eden izmed sosedov. Naš vaščan Marij Koncut, po poklicu mehanik, doma iz hiše »pri Bricu« se je poročil v soboto z Lauro Susič iz Štandreža. Poročno so obhajali v fari, kjer je nevesta doma. Tam bo tudi mladi par ustanovil svoj novi dom. Vaščani želimo mladima zakorcema vso srečo na novi življenjski poti.

OSLAVJE

Pri nas in po vseh gričkih do Števerjana je že vse pripravljeno za trgatve. Bolj žlahtne sorte grozdja kot tokaj in rizling so po nekaterih vinogradih že obirali. Pridelovavce, kupce in seveda tudi pivce pa zanima, koliko bo letošnjega pridelka in tudi kakšna bo nova kapljica. Na prvo vprašanje je mogoče odgovoriti tako: v nižjih legah, kjer je bolj težka zemlja, bo pridelek, kakor vse kaže, presegal lanskega. V višjih legah ga bo pa manj, ker so jagode bolj drobne in redke.

Glede kakovosti vina pa sodijo izvedenci, da bo celo boljša od lanske. Po nekaterih legah okrog Ščednega je tokaj dosegel 19 do 24 stopinj sladkorja. Vino te vrste bo torej imelo skoro 14 stopinj in pol. Briška kaplja bo potemtakem prav izvrstna. Vinogradniki upajo, da bodo tudi cene boljše od lanskih.

RAST PREBIVAVSTVA

Goriška občina je izdala te dni običajni Statistični vestnik, ki se poleg drugih podatkov tiče gibanja prebivavstva v mesecu juniju. Iz številk je razvidno, da je mestno prebivavstvo naraslo na 42.133 oseb. Število se je zvišalo z rojstvi (48) in s priseljevanjem (43).

Zanimivo je tudi, da se je zvišalo nadpovprečje števila zakonskih zvez prav v tem poletnem mesecu. Poročilo se je namreč 27 parov. Kvocijent umrljivosti je pa znašal 0.74 na tisoč.

Iz Goriške

PREGREŠNI KOZEL

V nedeljo zvečer je imel misinski poslanec Almirante v komaj polovico napolnjeni dvorani na Telovadnem trgu prvo letošnje politično zborovanje. Ostro se je zaganjal v sredinsko-levičarsko Fanfanijevo vlado, kateri je očital, da vodi vodo na komunistični mlin. Drugo puščico je naperil proti socialistični stranki, češ da škoduje italijanskim narodnim interesom. Pri tej točki so začeli padati medklici in prišlo bi bilo kmalu do pretepa, da ni posegla vmes policija. Ob koncu govora je poslanec Almirante načel vprašanje dežele Furlanije-Juljske krajine. Tu je našel tistega grešnega kozla, na katerega je valil krivdo, da se ustanavlja ta samoupravna dežela. Po mnemu novofašističnega govornika imajo se veda vso krivdo — Slovenci. Izvajal je, da vsi tisti, ki podpirajo ustanovitev dežele, delajo pod pritiskom Slovencev, katere podpirajo socialisti in komunisti.

Mi sami ne vemo še, kakšne koristi bomo imeli kot etnična skupina od novoustanovljene dežele, zlasti ker po izjavah raznih poslancev vemo, da so si pristojnost za reševanje manjšinskih problemov obdržali v Rimu. Zato zaman išče gospod Almirante grešnega kozla prav pri nas.

OBCINSKI SKLEPI

Občinski odbor je na eni zadnjih sej sprejel več sklepov, ki se tičejo tudi slovenskega prebivavstva. Gre predvsem za nova šolska poslopja, ki bodo ustrezala modernim zahtevam. Odbornik za javna dela je predložil proračun za šolske stavbe, ki znaša okroglo 320 milijonov lir. Zgradili bodo novo poslopje za osnovno šolo v Pevmi, ki bo imelo pet velikih učilnic z vsemi potrebnimi pritliklinami. V načrtu so tudi nove stavbe za slovenske šole v mestu. Govori se o velikanskem poslopju, ki bo lahko sprejelo pod svojo streho več ali celo vse slovenske šole. Seveda, to je še zadeva bodočnosti.

Sledili so še drugi sklepi, ki se tičejo javnih počpor. Med temi je tudi predvideno kritje pol milijona lir za nakup zdravil za revne meščane.

PROTI SLEPARJEM

Vsi prebivavci se po pravici razburjajo nad brezvestnimi trgovci, ki ponarejajo in prodajajo zdravju škodljiva zdravila. Ze prejšnji teden se je govorilo o nepoštenem delu znane zaloge masla, ki si je privzelo vablljivo ime »Zgornjesoške maslarne«. Lastniki podjetja so celo v listih grozili, da bodo s sodnijo nastopili proti osebam, ki govore slabo o njih. Nekateri so se res preplašili. Proti koncu tedna je pa prišel odlok zdravstvene oblasti, da se mora maslarna za dva meseca zapreti. Kdo je torej imel prav? Odprto je pa še vedno drugo skladišče istih lastnikov, ki nosi drugačno trgovsko značko.

Kupovavci pa tudi po vsej pravici dolže oblasti, si z milo roko nastopajo proti sleparjem. Goriška liberalna stranka je v tem pogledu sprejela poseben sklep, naperjen proti trgovinski zbornici, ki ne nastopa proti brezvestnim trgovcem in jim ne ukine ugodnosti proste cone.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Arheološka izkopavanja na Bledu

Pred kratkim so začasno končali z izkopavanji na Blejskem otoku. Opravljena je prva faza del. Z njimi bodo že v kratkem nadaljevali. Doslej preiskani prostor bodo zavarovali in potlej začeli z raziskovanji pod cerkvenim tlakom. Raziskovanja bodo bržčas trajala tudi še prihodnje leto. Vse je odvisno od najdb.

Kaj so pokazala prva izkopavanja? Doslej so izkopali na prostoru z okrog 200 kvadratnih metrov kar 61 okostnjakov. Zanje je značilno, da so vsi obrnjeni proti vzhodu. Hkrati z njimi so odkrili bronaste uhane, obsenčne obročke, prstane in podobno, značilno za čas naseljevanja Slovencev. Našli so tudi predzgodovinsko neolitiko keramiko, ki priča o naselbinah pred 7. stoletjem pred Kristusom. Zanimiva je konica puščice, ki dokazuje kameno dobo. Prav te dni so našli še 53 srebrnikov in 2 keramični skledi iz 13. stoletja. Srebrniki imajo napise iz Trsta, Ogleja, Gorice in Ravene in potrjujejo trgovske stike s temi mesti. Najbrž so jih zakopali med kakimi boji, da bi se ohranili. Ob grobovih so odkrili tudi staro ognjišče.

Med poizkusnim kopanjem v vzhodnem delu najdišča so zasledili nepoznane temelje. Kaže, da gre za osnovo objekta, ki je stal na tem mestu pred zadnjo cerkvico. Njegov čas ni v nikakršni zvezi z izkopanimi skeleti, ki leže pod temelji.

Odpreti hočejo Shakespeareov grob

V polemiki o potrebi in neumestnosti odprtja grobnice Williama Shakespeara ob 400-letnici rojstva slavnega dramaturga je zaznamovati nov razvoj: v Londonu so ustanovili poseben odbor za reševanje shakespeareanskih vprašanj, ki si je postavil geslo: »Odpri grob, še preden pride človek na Luno!«

Odbor se protivi vetu, ki sta ga izrekla proti odprtju groba te dni vikar cerkve Svete Trojice, kjer je pokopano pesnikovo truplo, in škof v Stratfordu, in hoče odpri sarkofag, da enkrat za vselej razkrije skrivnost, ki obdaja življenje in dela Shakespeara. Kot znano ni ohranjen noben izviren rokopis Shakespeareovih del, njegova dela so se pa predajala iz roda v rod skozi stoletja. Zaradi tega je nastal med zgodovinarji in publicisti dvom o tem, če je veliki William sploh kdaj živel in če ni teh dram napisal kak drug prosvetljenec elizabetinske dobe, kak Francis Bacon, Christopher Marlowe ali lord Oxford.

Preiskava pesnikove grobnice bi morebiti lahko dala kako pojasnilo o osebi pesnika, ker so v tistem času pokopavali pisatelje z raznimi stvarmi, ki so počastile pokojnika. Tako bi mogoče lahko dognali sloves in popularnost, ki ju je užival Shakespeare v svojem času.

Predstavniki sedaj ustanovljenega akcijskega odbora izjavljajo: »Nemogoče je, da bi v dobi, v kateri je mogoče leteti na mesec, ne smeli zato, ker naj bi to bilo nemoralno, izkopati nekaj metrov zemlje, da raziskamo skrivnost, ki razburja svet znanstvenikov.«

Nameram odbora, v katerem je več v svetu britanske kulture zelo znanih osebnosti, pa nasprotuje prebivavstvo Stratforda, ki ga razburja namera nekaterih zagovornikov odprtja groba, da s tem dokažejo, da Shakespeare sploh ni nikoli živel. Taka teorija bi v primeru, da se iskaže za verjetno, prav gotovo bila v škodo Stratforda, ki ima največ dohodkov ravno od dotoka turistov, ki obiskujejo iz vseh delov sveta rojstno mesto slavnega dramatika.

PODALJSANA BIENNALA

Predsednik beneške biennale, prof. Italo Sicialiano, je podaljšal 31. biennialo do nadalje, glede na prošnje, ki jih je prejemal od vseh strani. Zadnji čas je število obiskovalcev precej naraslo, zlasti število skupin. Razstava bi se bila morala zaključiti 7. oktobra. Tudi razstava umetnikov, ki so prejeli velike nagrade biennale v razdobju 1948 do 1960, prirejena v Ca Pesaro, bo ostala odprta do 14. oktobra.

Nekateri od njih leže pravokotno na sedanjo cerkev, drugi vzporedno s sedanjimi zidovi. Naslednja faza izkopavanj bo razkrila, če se temelji res nadaljujejo pod sedanjim cerkvenim tlakom.

Dosedanja izkopavanja so potrdila, da gre za sledi naselitve Blejskega otoka v vseh dobah. Arheološke najdbe hkrati, po mnenju arheologov, opozarjajo na nujnost nove ureditve otoka, ki bi tako le pridobil na svoji zgodovinski in turistični privlačnosti. Morda bi kazalo spremeniti ves otok v nekakšen muzej vseh dob. Naporji vseh odločujočih činiteljev zato vsekakor zaslužijo splošno pomoč.

Spremembe v svetovni tiskovni agenciji

V New Yorku so objavili, da je odstopil glavni ravnatelj tiskovne družbe »Associated Press«, Frank L. Starzel, ki je 14 let vodil to mednarodno časnikarsko podjetje. Danes bodo določili njegovega naslednika.

Frank Starzel je delal za agencijo »Associated Press« 34 let. Svojo časnikarsko kariero je začel med prvo svetovno vojno pri štirinajstletnem letu v državi Iowa, katerega lastnik je bil njegov oče.

Pod Starzelovim vodstvom se je agencija »Associated Press« zelo razvila. Zdaj dobavlja svoja poročila tisku in radiu po vsem svetu. Samo v Združenih državah objavlja njena poročila 1.749 dnevnikov in drugih publikacij ter 2.371 radijskih in televizijskih postaj. V tujini pa dostavlja svoja poročila nad 4.500 naročnikom, od dnevnikov do radia. Izredno je tudi modernizirala svojo poročevalsko službo. Uvedla je med drugim radijske teleprinterje in tako imenovane »teletypesetterje«, na daljavo upravljane stavne stroje, ki sprejemajo poročila in jih istočasno stavijo s pomočjo preluknjanja, tako da je mogoče stavek takoj vložiti v tiskarske stroje.

NEWYORSKI BALET V RUSIJI

»New York City Ballet«, ki ga vodi George Balanchine, je v torek zvečer prvič nastopil na svoji turneji po Sovjetski zvezi. Priredil je predstavo v Bolšoj Teatru v Moskvi. Udeležile so se ga tudi nekatere glavne politične in umetniške osebnosti ruskega življenja. Kot je Balanchine sam izjavil po predstavi, so Moskovenčani odlično sprejeli njegove plesavce, čeprav se je zdelo, da ne razumejo dobro osnovne ideje baletov.

Igor Stravinski v Leningradu

Igor Stravinski je priredil pred dnevi v Leningradu koncert, za katerega je vladalo velikansko pričakovanje. Koncert je bil v filharmonični dvorani. Stravinski je dirigiral svojo kompozicijo »Umetni ognji« in balet iz »Ognjene ptice«. Pri tem mu je pomagal dirigent Robert Craft. Kljub svojim 80 letom je dirigiral Stravinski z navdušenjem in strastjo. Saj se je znašel v domačem mestu, kjer je zrastle, čeprav se je takrat drugače imenovalo, namreč Petrograd. Prav v filharmoničnem gledališču je tudi prvič začutil ljubezen do glasbe. To je bilo pred 70 leti.

Po koncu vsakega izvajanja je priredilo 2.000 poslušavcev, ki so bili tako srečni, da so prišli po celem letu predprijave in postajanja v vrstah do vstopnic, staremu skladatelju pet minut dolge aplavze, pri čemer so vstali s sedežev. Ob koncu koncerta je Stravinski, čeprav očitno utrujen, dodal še skladbo izven sporeda, in sicer lastno priredbo priljubljene ruske pesmi »Colnarji na Volgi«.

Občinstvo so sestavljali po večini mladi ljudje, ki so se rodili že po Stravinskijevi emigraciji na Zahod. Mnogi med njimi so se prijaviли za vstopnice že takoj, ko so lani brali v listih novico, da bo priredil Stravinski turnejo po Sovjetski zvezi. V Rusiji ni bil že 48 let.

Kmalu po zadnji vaji za koncert je Stravinski predaval kakim 100 goščencem tečaja za kompozicijo na leningrajskem konservatoriju. Razlagal je svoje najmodernejše kompozicije in orisal najno-

RAZVOJ LJUDSKE KNJIZNICE

Vladni generalni komisariat in tržaška mestna občina sta poskrbela, da se bo lahko Ljudska knjižnica v Trstu še bolj razvila. Višjemu bibliografskemu ravnateljstvu sta dala na razpolago prostore v pritličju šole v ulici Teatro romano 7. V teh prostorih bodo nameščene knjižne zaloge, uradi, katalogi in pa tretja podružnica Ljudske knjižnice s čitalnico in z dvorano za stalne knjižne razstave. Za stroške je bilo dano na razpolago 15 milijonov lir. Ljudska knjižnica ima na razpolago tudi slovenske knjige, med drugim vse slovenske klasike novih izdaj.

ODKRITJE V OGLEJU

V Ogleju je prišlo do zanimivega arheološkega odkritja. Pod temelji zvonika v globini približno devetih metrov, so našli dragocen mozaični tlak, ki meri okrog 30 kv. metrov. Mozaik dopolnjuje tlak starodavne cerkve iz Teodozijevega časa, ki obdaja zvonik in za katero domnevajo, da je bila zgrajena okrog leta 315 po Kristusu. Zasluga za odkritje gre ravnateljici oglejskega zgodovinskega muzeja, dr. Bertacchi, ki je vodila izkopavanja. Da so dosegli mozaični tlak, so morali odstraniti iz notranjosti zvonika 230 kub. metrov zemlje. Mozaik krasa med drugim lik kozlička.

Kratke kulturne vesti

• V Bariju je odprta razstava del sodobnih jugoslovanskih umetnikov. Razstava obsega okrog 200 slik, kipov, grafik, ujedank in drugega. Odprtja razstave so se udeležili zastopniki jugoslovanskega veleposlaništva in mestnih oblasti v Bariju.

• Da bi podprla pobudo za dvig rimske ladje, ki so jo odkrili na morskem dnu pred obalo pri Gradcu, je darovala Tržaška hranilnica v ta namen 180.000 lir. Te dni bo skupina potapljačev pod nadzorstvom višje uprave za varstvo spomenikov začela z dviganjem ladje.

• Tržaška operna pevka Earla Otta je gostovala zadnje čase v Spaniji, kjer je imela lepe uspehe. Sodelovala je med drugim na opernem festivalu v Vigu, kjer je pela vlogo Violette v Traviati. Nastopala je tudi v opernem gledališču »La Coruña«.

• V starosti 75 let je umrla v Parizu Američanka Sylvia Beach, ki je bila med obema svetovnjima vojnama zelo znana v literarnih krogih in v ameriški koloniji v Parizu. Na levem bregu Seine je odobrila svoj čas knigarno in avantgardistično založbo z imenom »Shakespeare and Co.« Bila je prijateljica Ernesta Hemingwaya in je leta 1922 pomagala Jamesu Joyceu, da je objavil svoj roman »Odiseja«.

—0—

„Piccolo Teatro“ v novi sezoni

V torek zvečer je ravnatelj milanskega Malega gledališča, dr. Grassi, na tiskovni konferenci uradno naznanil program svojega gledališča za letošnjo sezono. Povedal je, da bodo letošnjo sezono priredili okrog 100 predstav. Z letošnjo sezono stopa »Piccolo teatro« v 16. leto svojega obstoja in ima namen, da še bolj opraviči zaupanje in zanimanje javnosti za dramsko gledališče. Pripravilo je program visoke umetniške gladine, ki vsebuje več mojstrov in evropskega gledališča, na primer dela Shakespeara, Ibsena in Brechta, pa tudi dela italijanskih avtorjev. Od Ibsena bodo uprizorili »Divjo raco« v režiji Orazia Coste, Brechtovo »Gallilejevo življenje« in Shakespeareov »Vihar« v Strehlerjevi režiji. Julija pa bodo začeli ponavljati tudi Goldonijevo komedijo »Arlechino, sluga dveh gospodov«, ki jo bodo uprizorjali na prostem.

V tej sezoni bodo igrali v skupini Tino Carraro, Valentina Cortese, Tino Buazzelli, Gianniarella in razni drugi znani igralci.

GOSPODARSTVO

Mednarodni vinarski kongres v Sovjetski zvezi

Office International de la Vigne et du Vin, to je Mednarodni urad za trto in vino (OIV), ki ima sedež v Parizu, je meseca septembra imel kongres v Sovjetski zvezi. Začetek kongresa in večina predavanj sta bila v Moskvi, zaključek del pa v glavnem mestu Gruzinije Tbilissi, kar je domači gruzinski izraz za mesto Tiflis. Na kongres je poslalo 22 držav svoje najboljše vinarske znanstvenike in strokovnjake, katerim se je pridružilo nekaj stotin sovjetskih delegatov, tako da je bilo skupno tisoč delegatov. V italijanskem zastopstvu so bili med drugimi trije najbolj znani italijanski vinarski strokovnjaki Dalmasso, Italo Cosmo in Pier G. Garoglio. Med kongresom so se menjavali dnevi znanstvenega razmotrivanja s poučnimi in prijetnimi izleti v vinograde, kleti in preizkuševališča.

Na dnevnem redu je bilo najprej poročilo o današnjem stanju vinarstva. S trto posajena površina se stalno množi in dviga se tudi potrebnja vina. V zadnjih letih urejujejo največ novih vinogradov v Rusiji, kjer je trenutno 1,039.000 ha vinogradov, a ki bodo v nekaj letih razširjeni na 1,800.000 ha. S to površino bo Sovjetska zveza dosegla vsaj tretje mesto po količini vina, pridelanega v posameznih državah, to je

Ali naj sodi bljuvajo med kipenjem?

Ogromna večina naših vinogradnikov se drži navade, kot je po vsem svetu, da nastavijo na sode s kipečim moštom posebne pilike. Te dovoljujejo izhod plina - ogljikovega dvokisa, ki se tvori v sodu zaradi presnavljanja sladkorja v alkohol. Ker niso sodi prav do vrha napolnjeni, ne more uhajati iz sode nič drugega.

Drugače pa je v kletah, kjer pustijo sode »bljuvati«. Tako ravnajo zato, ker menijo, da se mošt na ta način očisti vse umazanije, ki bi bila slučajno v njem. Zato tudi pridno zalivajo, da so sodi vedno polni in da lahko bljuvajo. Če bi dotični kletarji preiskali iz kipečega mošta izbljuvano snov, bi res ugotovili malenkost nepotrebnih snovi, drugače pa je izbljuvana snov sestavljena v glavnem iz mošta in kipelnih glivic. Ker je teh potem v moštu malo, ostane tako vino zelo dolgo sladko in navadno povre komaj spomladi. Takrat pa je nevarnost, da se to vino skisa, posebno ker ima v sebi mnogo kali očetne kisline. Med bljuvanjem obletava namreč veho soda na tisoče drobnih mušic, ki širijo očetno kislino in jih tudi zato imenujemo očetne mušice.

Bljuvanje je bilo kolikor toliko upravičeno takrat, ko so v vseh gostilnah še skozi celo zimo točili sladko rebulo, po kateri je bilo mnogo povpraševanja tudi iz alpskih krajev. Danes pa mora biti vino dobro prevreto, zdravo in stanovitno, takšno, kot ga ne moremo dobiti iz sodov, ki so med kipenjem bljuvali. Z bljuvanjem pa se tudi izgubi mnogo tekočine. Zato je bljuvanje moštov gospodarsko skrajno nespametno in škoduje dobroti vina.

takoj za Francijo in Italijo. Če računamo na ha vinograda samo 30 hl vina, bo sovjetski pridelek dosegel 55 milijonov hl, se pravi skoraj toliko kot v Franciji ali Italiji. Naraščajočo površino vinogradov javljajo tudi Turčija, Španija, Bolgarija in Argentina.

V nekaj letih bo znašal letni pridelek vina na vsem svetu okoli 250 milijonov hl, ker je mnogo vinogradov mladih. Letošnji pridelek pa je znatno manjši in ga cenijo na 214 milijonov hl ali za 23 milijonov hl manjšega od lanskega. Slabšo letino javlja jo Italija, Francija, Portugal in Nemčija, obilnejšo pa Jugoslavija, Rusija, Avstrija in Argentina. Namizne sorte grozdja tvorijo približno 12% celotne trgatve in pridelek še narašča v Jugoslaviji, Italiji, Španiji, Portugalski in v Grčiji. Nekaj nad 6 milijonov stotov grozdja — seveda posebnih sort — posušijo v suho grozdje. Industrija grozdnih sokov je še zelo šibka, saj znaša vsa proizvodnja komaj 1% pridelka vina. Največ grozdnih sokov izdelajo v Franciji, potem v ZDA. Tretje mesto zavzema Švica; a z mnogo nižjo proizvodnjo. Proizvodnja grozdnega soka v Italiji je pa še bolj oddaljena, saj znaša komaj 10.000 hl. Največ vina uvozi Nemčija, in sicer letno nad 3 milijone hl. Poraba vina se dviga in letna potrošnja se suče med 3½ litri v ZDA in 134 litri v Franciji, kateri sledi takoj Italija s 117 litri. (Tega precej popijejo turisti, posebno Nemci).

Na kongresu so obravnavali vprašanje najprimernejše agrotehnik za ureditev in vzdrževanje vinogradov, enako tudi kletarsko tehniko, enakost zakonodaje, enakost kontrole in analize vina, zaščito kakovosti vina in njegovega izvora itd. Napovedali so,

da izide v kratkem trtorejski in vinarski leksikon v sedmih jezikih, da se nadaljuje s sestavo ampelografskega registra (seznam in opis vsake posamezne sorte), da bo izšel poseben svetovni atlant za trte in vina. Sklenjeno je bilo, da bo več sodelovanja med znanstveniki in več izmenjavanja izsledkov v preizkuševališčih itd.

Inozemski udeleženci kongresa pravijo, da se je gostitelj zelo iskazal. Ze pred začetkom so bili vsi delegati na sprejemu pri kmetijskem ministru. Ljudstvo je bilo do delegatov zelo prijazno, marsikje tudi zelo gostoljubno, posebno v Gruziji. Po kongresu se je mnogo delegatov razdelilo v 3 skupine, ki so se podale ena v Jalto na Krimu, druga v Armenijo, tretja v Taškent. Prihodnji mednarodni vinarski kongres bo leta 1965 na Portugalskem, naslednji pa leta 1968 v Romuniji.

HRUSKA »RDEČA VILJAMOVKA — BARTLETT«

V prvi polovici septembra se je pojavila na naših trgih nova sorta hrušk, ki so po obliki ravno take kot naša stara sorta vrtolanjka ali Viljamovka (Buoncristiana William), barva luba pa je rdeča. Meso je belo in istega okusa kot pri vrtolanjki, na Goriškem pa zori kakšen dan pred vrtolanjko.

Nova zvrst, ki ji pravimo rdeča Viljamovka, je ameriškega porekla. Tam je znana pod imenom »Bartlett«, v Italijo pa jo je zaneslo drevničarsko podjetje Ansaloni v Bologni, ki je imelo daljšo dobo izključno pravico za trgovanje s cepljenkami te sorte. Sorta je danes stara komaj kakšnih 20 let. Ni pa plod genetikov, marveč se je pojavila samoniklo, slučajno. Iz še nepojasnenega vzroka — čeprav so znanstveniki zadevo mnogo preiskovali — je neka veja starejše hruške viljamovke začela roditi rdeče barvane plodove, medtem ko so ostale veje rodile navadne, zelene viljamovke. Znanstveniki pravijo, da je nastala spontana mutacija, pojavila se je nova lastnost, ki se deduje. Danes se nova zvrst viljamovke širi po vsem svetu.

ŽENA IN DOM

ČIŠČENJE RAZNIH MADEŽEV

Vsak madež skušamo najprej spraviti z obleke s pomočjo vode in mila. Če s tem ne dosežemo zaželenega uspeha, skušamo madeže odstraniti s kemičnimi sredstvi.

Mastne madeže odstranimo z volnenega blaga tako, da madež bogato potresemo s smukcem in čez eno uro blago dobro okrtamo. Dokler je madež svež, ga iz tkanine lahko tudi izlikamo na ta način, da na madež in podenj damo filtrirni trak ali pivnik in potegnemo večkrat po njem s toplim likalnikom. Če so madeži že starejši, se poslužujemo bencina. Volneno krpo namočimo z bencinom ter drgnemo z njo toliko časa po madežu, da ta končno izgine. Nato blago pokrijemo s pivnikom in ga prelikamo z vročim likalnikom, da na ta način odstranimo mastni kolobar, ki ga je pustil bencin.

Katran odstranimo z blaga na ta način, da ga pomazemo z maslom in pustimo kako uro, da ga blago posrka. Nato odstranimo madež na že omenjeni način.

Makeže laka in oljnatih barv očistimo tako, da jih drgnemo s krpico, namočeno v terpentinu, nato pa še z mlačno vodo.

Jodove madeže očistimo z razredčenim amoniakom. Pri odstranitvi rumenkaste barve, ki jo pušča jod, se poslužujemo žveplene kisline.

Makež iz voska odstranimo tako, da ga pokrivamo s pivnikom in preko njega likamo z vročim likalnikom, dokler popolnoma ne izgine.

Makeže zelenjave in vina odstranimo z vodo in kisom.

Sadne madeže očistimo z alkoholom.

Blatne madeže pustimo najprej, da se dobro posušijo, nato jih okrtamo. Pomagamo si tudi z vodo in kisom.

Rjasti madeži, ako so sveži, izginejo iz perila, če jih pomakamo v vrel limonin sok, kateremu smo dodali nekaj zrnja soli. Zastarele rjaste madeže odstranimo s sokom zajčje deteljice in pustimo nekaj časa na soncu.

Plesen na tkaninah odstranimo tako, da jih namakamo 24 ur v kislem mleku. Nato jih operemo z vročo vodo in milom.

Makeže krvi očistimo najprej s krpo, namočeno v vodi, nato šele v oksidirani vodi.

Makeže kakaa in čokolade skušamo odstraniti najprej s krpo, namočeno v vodi, nato v alkoholu in, če je potrebno, v oksidirani vodi.

Makeže črnila odstranimo tako, da jih namočimo v mleku, nato pa pokapamo madež z limoninim sokom. Pri odstranjevanju teh madežev se lahko poslužujemo tudi alkohola.

Tudi **potne madeže** očistimo z alkoholom.

Ondina

V vrtincu

2.

R. B.

Natakar se je popraskal za ušesi: »Moč-
no se bojim, da ga ne bi kdo zasačil pri tem
nočnem čelu.«

»Kaj se to pravi? Vendar ne bo zavoja
vsakomur pod nos pomolil.«

Nekaj časa sta se možaka še potih
razgovarjala. Končno je kletar potisnil to-
variša skozi vrata z izgovorom, da ima še
neke kupčije pri vinskem trgovcu.

Nihče od obeh pa ni videl neke postave,
ki je prisluškovala, skrita za zaboji.

—0—

Maja Ender je stopila v cvetličarno na-
sproti hotela. Spregovorila je nekaj besed
s prodajavko, potem pa je skrita za velikim
šopom rož ostro opazovala hotelski vhod.
Avti so dirkali mimo, gostje so vstopali in
odhajali; prodajavci časopisov, pismonoše
pisana reka vseh mogočih ljudi.

Zdaj je prišlo skozi večna vrata tisto
mlaco deklet, ki je zajtrkovalo z gospodinjo
Delagojem. Stopila je v razkošen avto in
šofer je bliskovito odbrzel. Maja si je za-
pomnila številko na tablici. Pokimala je
cvetličarki in odšla iz trgovine.

Popoldne se je odpeljala s svojim belim
avtom v kopališče. Šla je skozi restavracij-
ske prostore proti široki ploščadi in se je
ustavila pri ograji. Daleč tam v ozadju so
se kopale Alpe v snegu in soncu. Krasota
narave pa je sedaj ni zanimala. Pogledala
je na uro. Še deset minut manjka. Točno
ob treh se je pojavil gospod Delagoja. Pri-
jazno jo je pozdravil in prisedel.

»Sinoči skoraj nisem verjel, da boste pri-
šli,« jo je nagovoril in ji ponudil cigareto
iz zlate tobačnice.

Ona ga je pogledala: »In čemu niste ver-
jeli?«

Dvignil je ramena. »Saj ste skoraj ves
večer plesali s tistim dr. Prelcem.«

»Točno, a samo zato, ker mi ni stopal na
prste kot vi,« ga je z nasmeškom pogledala.

»Ali sem res tako neroden? Oprostite mi!«

»Sem že davno. — Z gospodično Benso
ste se pa prav dobro zabavali?«

Kar zdrzil se je. »Gospodična Bensa?
Vi mislite...?«

»Na mlado damo, s katero ste zajtrkova-
li.«

»Moj Bog — od kod pa to veste...?«

Maja se je poredno nasmejala: »Časni-
karka mora vse vedeti. Gospodična je pač
hči starega Bense, ki je bil zapleten v kup-
čijo z mamili!«

Delagoja je v zadregi prikimal: »Točno,
toda bil je oproščen.«

Maja se je še bolj zvito zasmejala: »Za
radi pomanjkanja dokazov.«

Delagoja je nervozno segel po čaši vina,
katero je natakar pravkar postavil predenj:
»Vidim, da ste prav dobro poučeni.«

Maja je otresla cigareto. »Brez dvoma
celo zelo točno. Pri obravnavi sem bila za
dopisnico lista. Vi takrat še niste imeli
zvez z Benso.«

Portugalcu je postajalo vedno bolj ne-
prijetno. Majin poredni nasmehek ga je ved-
no bolj dražil.

»Takrat je bila Bensova trgovina z umet-
ninami šele v povojih,« je mečkal besede in
je z ostrim pogledom meril dekletov obraz.
Njegove poteze so postale trde. Ustna je
našobil, kakor da mu je nenadoma šinilo
neko odkritje v glavo.

V tem hipu je šel mimo mize okusno
oblečen gospod. Za sekundo časa je opazo-
val Portugalca, potem pa ga je potrkal po
ramah: »Hoj-la, Josè, ti tukaj?«

Delagoja je šinil kvišku. Trdo je pogledal
prišleca v obraz: »Oprostite, dragi gospod
vi se motite — me zamenjujete...«

Oni se je pa komaj vidno režal: »Kakor
želite, dragi gospod. Oprostite, pa naj bo
zamenjava.« Poklonil se je Maji, ki je paz-
ljivo gledala za njim. Ko je zginil skozi
vrata, je kar naravnost vprašala Delagojo,
zakaj noče, da bi ga spoznali.

Nevoljen je zamahnil z roko: »Kaj spet
sprášujete? Ta mož me prav gotovo z ne-
kom zamenjuje.« Jezno je strmel v pepelnik
na mizi. Maja ga je spet zdramila z vpra-

šanjem, kaj misli o dr. Prelcu.

»Popolnoma nič,« se je glasil zaničljiv
odgovor.

Maja se je neprijetno zdrznila. Tisočkrat
raje bi sedela tu na terasi s tistim namiš-
ljenim pisateljem, kakor pa s tem sitnim
Portugalcem. Doktor jo je privlačeval, če-
prav je morda spadal tudi on v tisto sku-
pino ljudi, kateri je ona stala za petami.
Tudi Prelc igra pod krinko svojo posebno
vlogo, kakor ta Portugiz in kakor nazadnje
tudi — ona sama. Drug drugemu so sku-
šali več ali manj spretno gledati za hrbet.
Zazdelo se ji je vse to kot nekaka otroška
skrivnica. Zavedala pa se je prav dobro,
da se za navidezno igrivostjo skriva bridka
nevarnost.

—0—

Doktor Radič je imel še polno opravkov
Moral je v mehanično delavnico, da popra-
vi avto. Nato je šel kupit plavo delavsko
obleko. Ko se je vrnil v hotel, je opazil,
da je nekdo stikal po sobi. Iz zadnjega
predalca pisalnika sta zginili dve škatlici!
Zadeva se mu je zdela tem bolj čudna, ker
je preda! zaklenil in je imel ključke pri
sebi. Neznavec je seveda vlomil s ponareje-
nim ključem.

Pozvonil je sobarici. Ni je sicer sumil, a
morda je kaj opazil. Ko je vstopilo čedno
deklet z belo čepico v laseh, se je kar ču-
dilo: »Kaj pravite, gospod, da so vdrl v
vašo sobo? Je niste zaklenili?«

»Seveda in ključke sem oddal spodaj. Ni
ste rikogar opazili, ki bi si dal opravila
pri ključavnici?«

»Ne, gospod! Pa vendar ne sumite mene?
Jaz imam seveda ključ, ki odpira vse sobe
v nadstropju, a samo, da jih posnažim.«

Tako preplašeno ga je gledala, da mu je
bilo kar žal. Posmejal se je: »Ne, ne gospo-
dična, vi nimate pri vsej stvari prav nobe
ne krivde.«

»Najbolje bo, da opozorite hišnega de-
tektiva,« je predlagala.

Radič je zamahnil z roko: »Ni potrebno,
saj mi že tako ni nič zmanjkalo.«

»Pa saj ste rekli...«

»Ne, rekel sem samo, da je nekdo stikal
po moji mizi. Hvala lepa za vaša pojasnila.«

(Dalje)

Tam so mu tudi povedali svojo zgodbo. Bila je približno
taka, kot si je že sam mislil. Slo je spet za enega tistih nenad-
nih, periodičnih izbruhov nagnonske in dozdevno čisto nesmisel-
ne upornosti, ki si je ni bilo mogoče razložiti s kakimi racio-
nalnimi vzroki. Skupinici ljudi iz neke delovne in hkrati admini-
strativne enote skupnosti srečnih ljudi se je nepričakovano
zazdelo, da ne more več prenašati življenja, v katerem je bilo
izključeno vse nepredvideno, ker je bilo vse do zadnje malen-
kosti načrtovano. Ogromna večina prebivavcev Srečnega sveta
oziroma »srečnih ljudi«, kot so se uradno imenovali, je živila
tako življenje udobja in brezskrbnosti z nekakim topim ugod-
jem živali v zoološkem vrtu, kjer jim ničesar ne manjka. Toda
pri nekaterih redkih so se pojavljali periodični izbruhi besnenja
in upornosti. Take pojave so obravnavali humano, dokler so jih
smatrali za bolezenski pojav, in ga kot takega tudi zdravili. Ka-
dar pa so ugotovili, da se je porodil upor iz zavestnega odpora
do reda Srečnega sveta, so upornika likvidirali, in izginil je v nič.

Upornost tiste skupinice pa je bila taka zavestna, čeprav
anarhična upornost. Da bi se obvarovali likvidacije, so svoje
mišljenje skrbno prikrivali, dokler niso dobili priložnosti za beg.
Hoteli so pobegniti kam daleč, daleč, v katerega tistih delov
sveta, ki so ostali zaradi neprestanega krčenja števila svetovne-
ga prebivavstva neobljudeni. Stožilo se jim je po življenju, ki bi
ne bilo tako vnaprej določeno in kjer bi ne bilo vse tako načr-
tovano — stožilo po slučaju, po nepredvidenem in celo po nere-

Povzatek iz vesolja

E. Z.

79.

du in nevarnostih. Hlineč discipliniranost in srečo kot vsi drugi
so čakali na ugoden trenutek, ki se je pojavil z nastopom tople-
ga letnega časa. Ker niso imeli druge možnosti za beg — vozila
so bila namreč vsa družbena last in pod nadzorstvom — so se
vkrcali na primitivno ladjico, napravljeno po pradavnih mode-
lih, ki jim je služila samo za razvedrilo in se odpravili na dolg
izlet v naravo, kot so dejali svojim znancom. Z izleta pa se niso
mislili več vrniti. Toda ker si zaradi dosledno izvedenega si-
stema racionalizacije v skupnih obratih družbene prehrane ni-
so mogli nabrati dovolj velike zaloge živil, da bi lahko odpluli
čez ocean — in tudi ladjica v ta namen ni bila dovolj močna —
so sklenili pluti v bližini obale in obkrožiti tako severni del
Tihega oceana, dokler bi ne zajadrali na drugi strani spet v to-
pla morja. Naseliti so se nameravali na enem že tisočletja ne-
obljudenih otokov Južnega morja, med kontinentoma Azijo in
Avstralijo, ki sta bila prav tako že nekaj stoletij čisto neoblju-
dena, odkar so strnili vse preostalo prebivavstvo sveta na osred-
nji, to je na ameriški celini.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

NA DNEVNEM REDU KOŠARKA

V Italiji začetek v Jugoslaviji konec, prvenstva

Pred 14 dnevi so se v Jugoslaviji končale košarkarske tekme za državno prvenstvo. Tekmovanje se je zaključilo s predvideno in v celoti zasluženim zmago ljubljanske Olimpije. Državni prvaki so v svojem zadnjem srečanju naravnost pregazili sredi Zagreba ekipo Mladost z izidom 137:43. Največ zaslug tako za to zmago kot za končni uspeh ima Logar. Ljubljancani so v 18 tekmah kar 16-krat zmagali, zabil so 1730 košev, prejeli pa 1285. Olimpija je moštvo, ki je seveda zabilo največ košev in jih najmanj prejelo.

Poleg Olimpije sta se za prvo mesto potegovali še ekipi Beograd in Zadar, ki pa sta se uvrstili na drugo, oziroma tretje mesto. Beograd je izgubil samo tri tekme, ker je imel zelo čvrsto obrambo. Tudi Zadar je bil zelo učinkovit, posebno na svojem igrišču. Tako Beograd kot Zadar sta se poslovila od svojega občinstva z visokimi zmagami: Beograd je premagal Crveno zvezdo z izidom 119:98, Zadar pa je porazil Lokomotivo z rezultatom 110:88.

V zlati sredini so naslednje tri ekipe: Lokomotiva, Radnički in Partizan. Lokomotiva je imela zelo plodovit napad, Radnički pa dobro obrambo.

Karlovški Željezničar in beograjska Crvena zvezda sta se uvrstili na sedmo, oziroma osmo mesto. Somborski Željezničar in zagrebška Mladost sta se uvrstili na predzadnje oziroma zadnje mesto. Željezničar je samo dvakrat zmagal. Mladost pa je bila kar 17-krat poražena. Zagrebčani so zabilo samo 749 košev, prejeli pa jih 1736, to je skoraj 100 pri vsaki tekmi.

KONČNA LESTVICA

1. Olimpija	18	16-2	1730-1285	32
2. Beograd	18	15-3	1682-1285	30
3. Zadar	18	13-2	1548-1311	28
4. Lokomotiva	18	11-7	1605-1475	22
5. Radnički	18	10-8	1463-1305	20
6. Partizan	18	9-9	1585-1471	18
7. Željezničar/K	18	7-11	1323-1336	14
8. Crvena Zv.	18	5-13	1379-1452	10
9. Željezničar/S	18	2-16	1190-1576	4
10. Mladost	18	1-17	749-1736	2

FAVORITI SE V OSPREDJU

V nedeljo so v Italiji odigrali drugo kolo državnega prvenstva, katerega se udeležuje 14 ekip. Glavni favoriti tekmovanja so: državni prvak Simmenthal iz Milana, Ignis iz Varese-ja ter Knorr iz Bologne. Košarkarji iz Varese-ja so v prvih tekmah premagali, kljub ostremu odporu nasprotnikov, tako ekipo Livorno (88:83) kot moštvo Ex Massimo (75:49). Simmenthal je premagal ekipo Petrarca in Fonte Levissima, Knorr pa moštvi Ex Massimo in Prealpi.

Trenutno se nahaja na prvem mestu z omenjenimi tremi moštvi tudi ekipa Algor iz Pesara, ki je porazila Lazio in Treviso.

Najboljši igralec ekipe Ignis je brez dvoma Tržčan Gavagnin, odlikujeta se še Cescutti in Gatti. Najboljši zatsopniki državnih prvakov so: Pieri, Vianello, Sardagna, Vittori in posebno Riminucci, ki bo letos stalno nastopal. Poleg omenjenih nastopajo še poštvalni košarkaši, kot so: Volpato, Ongaro in Buida. Pri ekipi Knorr se odlikujejo dolgi Calebotta, točni Pellanera in poštvalni Lombardi.

Glavnim favoritom bodo brez dvoma nudile oster odpor naslednje ekipe: Fonte Levissima, (Cappelletti in Sarti), Stella Azzurra (Volpini in Spinetti), Livorno, Biella, Petrarca ter novinec Prealpi. V obeh tekmah so bile porazene te-le ekipe: Partenope, Treviso, Ex Massimo in Lazio.

Najboljši napad ima ekipa Ignis, ki je dosegla 163 košev, ima pa zelo šibko obrambo. Odlično obrambo imata tako Knorr kot Algor.

Izdaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst ul. Sv. Frančiška 20 - Telefon 29.477

TRENUTNA LESTVICA

1. Knorr	2	2-0	146-80	4
2. Simmenthal	2	2-0	145-114	4
3. Ignis	2	2-0	163-132	4
4. Algor	2	2-0	83-76	4
5. Fonte Levissima	2	1-1	145-130	3
6. Prealpi	2	1-1	124-110	3
7. Stella Azzurra	2	1-1	126-116	3
8. Livorno	2	1-1	140-141	3
9. Biella	2	1-1	127-129	3
10. Petrarca	2	1-1	109-127	3
11. Partenope	2	0-2	107-131	2
12. Treviso	2	0-2	114-157	2
13. Ex Massimo	2	0-2	81-149	2
14. Lazio	2	0-2	51-69	1

EVROPSKO PRVENSTVO ZA SZ

Konec setpembra so se v Mulhouseu na Francoskem končale košarkarske tekme za žensko evropsko prvenstvo. Že v prvih tekmah so strokovnjaki uvideli, da se bosta za častni naslov potegovali le dve državi: Sovjetska zveza in Češkoslovaška. In res sta se omenjeni ekipi spoprijeli v finalu. Sovjetska zveza je takoj prešla v vodstvo in je v 7. minuti vodila z izidom 16:2. Poznanskaja in Pirovanova sta večkrat zadeli nasprotnikov koš. Rusinje so v prvem polčasu vodile z veliko razliko košev (39:20). Seveda končna zmaga ni mogla ubežati novim evropskim prvakom (63:45). Na tretje mesto se je uvrstila Bolgarija, na četrto pa Romunija, ki je prehitela Jugoslavijo. Vsekakor predstavlja za Jugoslovanke peto mesto precejšen uspeh.

Zelo so razočarale Italijanke, ki so se uvrstile šele na deveto mesto oz. predzadnje pred Belgijkami.

Končni vrstni red: 1. Sovjetska zveza, 2. Češkoslovaška, 3. Bolgarija, 4. Romunija, 5. Jugoslavija, 6. Poljska, 7. Madžarska, 8. Francija, 9. Italija in 10. Belgija.

dt.

12 kulturnega življenja

PROTI ANARHIJI V UMETNOSTI

V Riminiju se je pred kratkim zaključilo enajsto mednarodno zborovanje umetnikov, umetnostnih kritikov in zgodovinarjev. Uvodno predavanje je imel prof. Mario de Micheli, ki je orisal razne tendence sodobne umetnosti in poudaril razvoj težnje, ki hoče ponovno dobiti stik s stvarnostjo ter zmanjšati obseg subjektivizma, ki grozi — kot je izjavil prof. De Micheli — da bo vnesel popolno duhovno anarhijo v umetnost.

Kongresa se je udeležil med drugimi znani češki kritik Micko, ki je izjavil, da je tudi na Češkoslovaškem v teku globoka revizija na področju umetnosti.

NOV VAN GOGHOV MUZEJ

Nizozemska vlada je odkupila od družine znane slikarja Van Gogha dragoceno zbirko njegovih platen skupno z različnimi slikami nekaterih njegovih sodobnikov ter namerava ustanoviti nov muzej, ki bo posvečen umetniškemu delu Van Gogha in njegovemu življenju. Slike iz te zbirke, ki so bile razstavljene po različnih muzejih, obsegajo okoli 150 platen in okoli 40 risb Van Gogha in njegovih sodobnikov Corota, Maneta, Gauguina, Toulouse-Lautreca in še nekaterih umetnikov tistega časa. Vsa ta dela so bila last Vincenta van Gogha, nečaka velikega nizozemskega slikarja.

TISK POD NADZORSTVOM

V vzhodnonemški republiki je moralo v juliju in avgustu ustaviti svoje izhajanje več kot 30 kulturnih, literarnih in drugih revij in časopisov, ki so izhajali deloma že več kot deset let.

Kot poroča obveščevalna agencija »West«, so ustavili izdajanje tega časopisja na podlagi odloka vzhodnonemške vlade z dne 12. aprila 1962. Po tem odloku je »treba zaradi načrtnega razvoja tiska, ustreznosti političnim, gospodarskim in kulturnim zahtevam socialistične izgradnje, izdajanje in ustvarjanje časopisja na novo urediti.«

NAGRADA ZA CRNSKEGA PISATELJA

V mestecu Omegna pri Novari so pred kratkim podelili četrto literarno nagrado »Città di Omegna«. Nagrada znaša milijon lir. Dobil jo je črnski pisatelj Franz Fanon, ki se je rodil leta 1924 na francoskem Martiniquu v Karibskem morju, umrl pa je pred letom dni od levkemije v New Yorku. Nagrado so mu podelili za njegov roman »Prekleti na zemlji«, ki je izšel pri založbi Einaudi. Knjiga je zajeta iz dogajanja v alžirski vojni.

Pol stoletja goriškega Malega semenišča

V soboto se je začelo v semenišču v ulici Alviano novo šolsko leto. Isti dan je zavod, ki je nastanjen v eni najmogočnejših in modernih palač v Gorici, obhajal tudi 50-letnico obstoja.

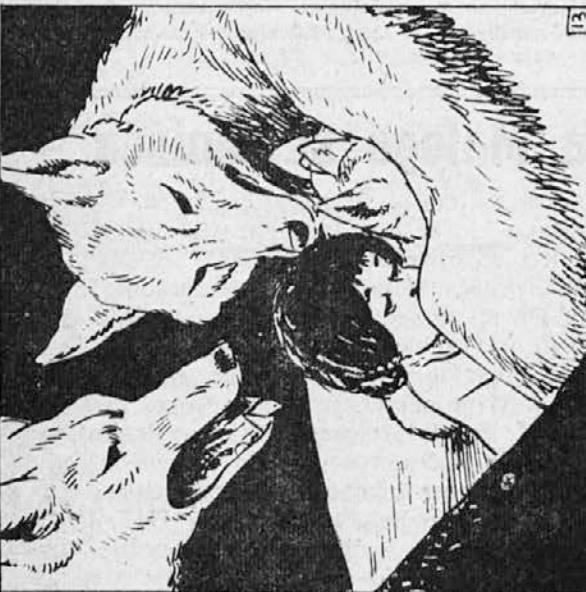
Malo semenišče se je zgradilo na priznanim grški pod južno stranjo Grada, po prizadevanju nepozabnega nadškofa Sedeja.

Semenišče ima svoj izvor v latinskih šolah, katere so ustanovili jezuiti, ki so prišli v Gorico leta 1615. Najprej so se nastanili s svojim zavodom v hiši poleg cerkve sv. Ivana. Že po petih letih je provincial Rumeo kupil od vdove Marcina hišo na Travniku za dijaški zavod in šolo. Od leta 1627 do 1634 in od leta 1658 do svoje smrti 1665 je tukaj poučeval tudi znani zgodovinar Slovenec o. Martin Bavčer. Leta 1629 je daroval baron Werdemberg za jezuitsko semenišče, ki je bilo pravzaprav latinska srednja šola z zavodom, svojo hišo in zemljišče. Darežljivi baron je pozneje dodal še volilo 34 tisoč goldinarjev. Ker pa je bila njegova hiša neprimerna, so jezuiti kupili za malo semenišče leta 1634 palačo plemiča Semblerja v sedanji ulici Mameli, tedaj

Šolski, kjer je državna knjižnica. Število dijakov je že leta 1670 narastlo na 542.

Ko so razpustili jezuitski red, so njih šole prevzeli leta 1780 očetje skolopi, ki so poučevali v nemščini. Goriške srednje šole niso več imele znaka malega semenišča z namenom, pripraviti gojence za duhovski stan. V ta namen je pa škof Andrej Gollmayer kupil hišo nasproti centralnemu semenišču. Odtod se je malo semenišče preselilo v zgornji konec ulice Vetturini, danes Favetti, kjer je ostalo do leta 1912. Iz tistega zavoda — dijaki so ga poredno imenovali »fižolarski« zastran fižolove vsakdanje hrane — je izšel marsikateri goriški intelektualci. Vodili so ga imenitni možje, kot so bili Mahnič, Ujčič, Sedej, Fogar, Kastelic in drugi. Pozneje je kardinal Misija kuril vilo Boeckmann in zemljišče okrog nje. Nadškof Sedej je pa tam dal zgraditi veličastno stavbo za malo semenišče, ki je bila dograjena leta 1912. Po vojni je vstala iz ruševin v prejšnji obliki. Letos torej slavi polstoletnico obstoja, po prizadevanju goriškega velikega vladike nadškofa Sedeja. Njegove zasluge je poudaril tudi nadškof Pangrazio v posebnem pastirskem pismu, izdanem ob tem jubileju.

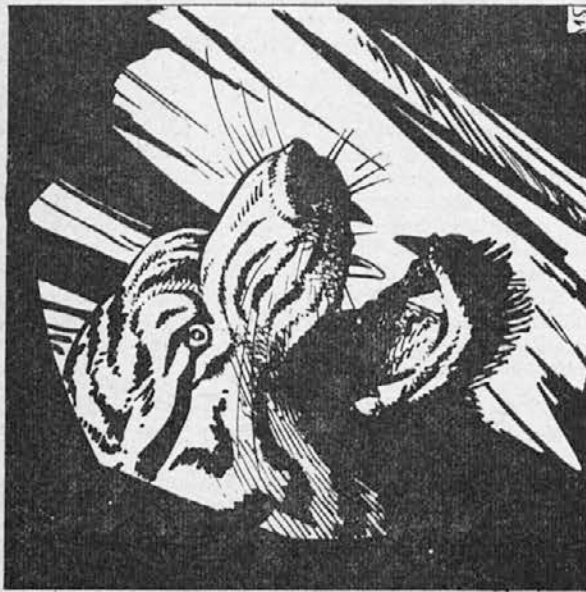

13. Mati volčica je otroka radovedno ogledovala: »Kako majhen je! Kako gol — in kako pogumen!« Otroček pa je odriaval mladiče v stran, da bi prišel bližje k topli koži. »Aha!« je zadovoljna vzkliknila volčica, »zdaj že večerja med drugimi! Povej no, ali se je že kdaj kakšen volk lahko pobahal, da ima med svojimi otroki človeškega mladiča?«

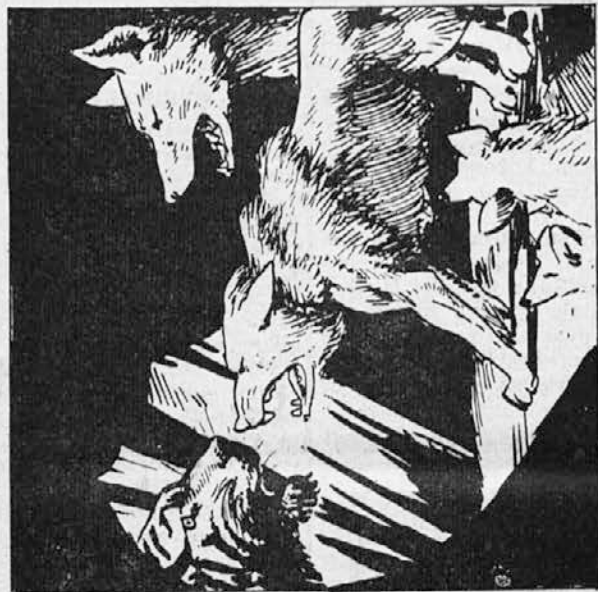
14. »Slišal sem že, da se je vtšahil kaj takega z endlo. Toda bilo je že davno in ne v našem krdeču.« je odgovoril oče volk. Tudi on se je sklonil k otročku in ga radovedno opazoval. Tedaj pa je ugasmila mesečina v žrelu votline: Sir Khan je pomolil skozi vhod svojo štirioglatno glavo in pleča.

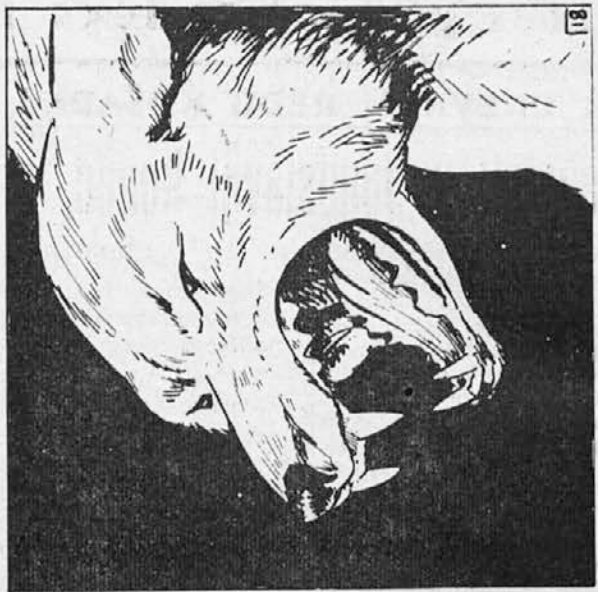
15. »Sir Khan nam izkazuje veliko čast!« je spregovoril oče volk, a v očeh mu je žarel srd. »Kaj pa želi od nas?« Sir Khan, ki so ga bolele opočene šape, je ves divji zarenčal: »Svojo lovsko pravico! Človeškega mladiča imam, ki so mu starši pobegnili. Daj mi ga!« Oče volk pa se zahteve ni ustrašil, saj je vedel, da je vhod za tigra prozek.

16. Odgovoril je tigru, ki je nerodno skrčn rinitil v votlino: »Volkovi so svobodni narod. Poslušajo ukaze, ki jim jih daje poglavar krdeča in se ne menijo za to, kar govorijo kakšen progast klavec govodi. Človeški mladič je naš: lahko ga ubijemo ali pa ga pustimo živeti — kakor nas bo pač volja.«

17. Tiger je zarjul, da je po votlini kar zagrmelo: »Vaša volja! Kdo pa govori o kakšni volji! Pri biku, ki sem ga ubil, ali naj stojim tukaj kot norec in naj voham v vaš pasji brlog, da dobim, kar je po vsej pravici moje?« Tedaj je materi volčici pošla potrpežljivost. Otrsla se je mladičev in z zeleno žarečimi očmi planila naprej.

18. Grdo je ozmerjala Sir Khana: »Človeški mladič je moj, samo moj! Nihče ga ne bo ubil. Živel bo, tekal bo s krdečem, lovil bo s krdečem in naposled, le poslušaj me, ti grdi lovec majhnih, golih mladičev — naposled bo lovil tebe! Zdaj pa izgini, ti opočena džungelska zver! Kar brž se poberi!«

Za
naše
najmlajše

3

DO AKOVARNO X-AJ-ZGO
ANDZUK
RIŠE: MIKI
MUSTER